

Mottagare

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.hc@regeringskansliet.se

Datum

2025-08-19

Diarienummer

RS250718

Yttrande remiss av delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48)

Region Halland önskar att inkomma med synpunkter på remissen av delbetänkande Stärkt pandemiberedskap (SOU 2025:48).

Yttrande

Region Halland tillstyrker i huvudsak utredningens förslag om att stärka den nationella pandemiberedskapen, men betonar vikten av en tydligt reglerad ansvarsfördelning, särskilt vad gäller att beslutanderätten avseende epidemi- och pandemiplaner bör tillkomma regionfullmäktige. Regionen anför vidare att det föreligger behov av ett bredare tillämpningsområde för tystnadsplikt, förtydligande av definitionen samhällsfarliga sjukdomar samt säkerställa ett genomgående barnrättsperspektiv i relevanta delar av regelverket. Därutöver framhåller Region Halland vikten av en tydligare reglering avseende karantänverksamhet, försörjningsberedskap, gränsöverskridande kollektivtrafik samt en långsiktigt hållbar finansieringsmodell.

Regionernas skyldighet att upprätthålla beredskap inom smittskyddet tydliggörs (Avsnitt 7.1)

Utredningen föreslår att bestämmelsen ska utformas på så sätt att det framgår att det är regionen som ska besluta om en plan för beredskapen. Av utredningen framgår vidare att med anledning av 5 kap. 1 § första stycket första punkten kommunallagens utformning torde beslutanderätten (exklusivt) tillkomma regionfullmäktige, se s. 275 i utredningen. Region Halland föreslår att om avsikten med införandet av bestämmelser av detta slag är att uppnå nationell likhet avseende beslutsnivå i regionerna så bör bestämmelsen utformas så att rätten att besluta om epidemi- och pandemiplan uttryckligen tillfaller regionfullmäktige.

Region Halland ställer sig positiva till slutsatsen att regionernas ansvar för beredskap bör tydliggöras i smittskyddslagen (Avsnitt 7.1.1). Region Halland vill dock betona vikten av att smittskyddsläkarens roll och ansvar gentemot kommuner och Länsstyrelsen tydliggörs. Formuleringen i delrapporten kan leda till olika tolkningar av ansvarets omfattning. Det bör tydligt framgå att ansvaret för att utforma och upprätthålla beredskapsplaner ligger hos respektive myndighet (dvs. kommuner och Länsstyrelsen), men att planerna ska förankras

eller samrådas med smittskyddsläkaren i regionen. En alltför öppen formulering riskerar att lägga ett orimligt stort ansvar på den enskilde smittskyddsläkaren i regionen, med tanke på den omfattande arbetsinsats som krävs för att upprätta varje beredskapsplan och den detaljkännedom om respektive kommun som smittskyddsläkaren inte kan förväntas ha.

Regionerna har i stor utsträckning beredskapsavdelningar/säkerhetsavdelningar som samarbetar med kommuner och Länsstyrelsen i dessa frågor. Även om smittskyddsläkaren har en specifik och unik roll enligt smittskyddslagen, vore det fördelaktigt om smittskyddsläkaren inkluderas i befintliga samverkansform snarare än att samverka separat med kommuner och Länsstyrelsen.

Sekretess och tystnadsplikt för vissa uppgifter (Avsnitt 7.1.2)

Region Halland har observerat att utredningen har föreslagit att den som deltar eller har deltagit i en regions verksamhet med beredskap för att hantera en omfattande smittspridning av en allmänfarlig eller samhällsfarlig sjukdom ska omfattas av tystnadsplikt. Region Halland befarar att den av utredningen föreslagna bestämmelsen om tystnadsplikt i 1 kap. 14 § smittskyddslagen kan komma att bli alltför snäv i sitt tillämpningsområde då den endast avser tystnadsplikt för planering avseende hantering av en omfattande smittspridning av en allmänfarlig eller samhällsfarlig sjukdom. Regionen befarar att denna bestämmelse i avsaknad av tydliggöranden riskerar att tolkas så att tystnadsplikten endast omfattar sådana sjukdomar som är *allmänfarliga eller samhällsfarliga sjukdomar* i den meningen som avses i 1 kap. 3 § femte stycket smittskyddslagen och därför inte träffar regions planering för smittspridning av ännu okända sjukdomar som kan komma att klassificeras som allmänfarliga eller samhällsfarliga. I syfte att inte begränsa tillämpningsområdet för den tystnadspliktsbestämmelse som föreslås införas i smittskyddslagen på ett sådant sätt att regioner ser potentiella risker med att involvera enskilda i planeringsarbetet bör det övervägas om en bestämmelse om tystnadsplikt inte bör inriktas på deltagandet i smittskyddsberedskap snarare än deltagandet i beredskapen för hanteringen av allmänfarliga eller samhällsfarliga sjukdomar.

Ändring av definitionen av samhällsfarliga sjukdomar (avsnitt 7.4)

Region Halland finner att utredningens förslag om ändring av definitionen samhällsfarliga sjukdomar i 3 § i smittskyddslag (2004:168) till följd sin utformning (användningen av uttrycket *kan krävas*) inte tydligt och uttryckligt återger när en sjukdom bör betraktas som samhällsfarlig, d.v.s. när de samhällsinriktade smittskyddsåtgärderna *krävs eller kan i närtid förväntas krävas*, jämför s. 306 i utredningen. Uttrycket *kan krävas* bör av denna anledning bytas ut mot *krävs eller kan i närtid förväntas krävas*.

Innebörden av en hälsokontroll bör regleras (avsnitt 7.6.4)

Av de av utredningen föreslagna bestämmelserna om hälsokontroll framgår att en hälsokontroll ska mynna ut i en *individuell medicinsk bedömning* av behovet av att vidta andra smittskyddsåtgärder med anledning av den samhällsfarliga sjukdomen. Utredningen klargör i avsnitt 7.6.5 att krav på att information om undersökning och provtagning dokumenteras

uppställs av rättssäkerhetsskäl då underlåtenhet att medverka till hälsokontroll påverkar möjligheterna att använda ytterligare smittskyddsåtgärder i syfte att förhindra smittspridning.

Region Halland uppfattar det så att dokumentationskravet som utredningen uppställer i förslaget till 3 kap. 8 a § smittskyddslag framförallt är avsett att tjäna som underlag vid framtida bedömning av behovet av företagandet av ytterligare smittskyddsåtgärder kan anses erforderligt med hänsyn till risken för smittspridning. Utredningen behandlar inte dokumentationsbehovet som stammande ur utförandet av en individinriktad hälso- och sjukvårdsåtgärd där uppgifter av aktuellt slag dokumenteras i patientens journal. I syfte att få till en dokumentation som kan tjäna både som underlag vid övervägning av vidtagandet av ytterligare smittskyddsåtgärder såväl som dokumentation över den individinriktade hälso- och sjukvården som hälsokontrollen är tänkt att utgöra finner Region Halland att de syften som dokumentationen behöver fylla bör beaktas på ett mer allsidigt sätt i regleringen. Det begränsade värdet som förändring av patientjournal för patienten medför såväl som den ökade administrationen för hälso- och sjukvården bör leda till en begränsad journalföringsskyldighet när resenären/patienten endast tillfälligt befinner sig i landet och patientjournalen endast kommer innehålla anteckning om utförd hälsokontroll.

Lagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärders syfte och definitionen av samhällsfarliga sjukdomar (avsnitt 9.7)

Med beaktande av att den föreslagna definitionen av samhällsfarliga sjukdomar även omfattar sådana sjukdomar som i närtid kan förväntas kräva vidtagandet av samhällsinriktade smittskyddsåtgärder, inkluderas även sjukdomar som *riskerar* att få en omfattande smittspridning – utan att faktisk smittspridning inom riket nödvändigtvis behöver ha konstaterats. Av utredningen framgår att lag om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder tillämpningsområde avser sjukdom på vilken bestämmelserna om samhällsfarliga sjukdomar i smittskyddslagen är tillämpliga och som förekommer, *eller inom kort kan förekomma*, här i landet i en sådan omfattning att det kan krävas sådana åtgärder, se s. 658 i utredningen.

Lagen syftar på så sätt till att förebygga risk för smittspridning såväl som att begränsa den smittspridning som redan förekommer inom riket. Det av utredningen formulerade syftet med den föreslagna lagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder i 1 § ”att säkerställa att det allmänna genom att vidta samhällsinriktade smittskyddsåtgärder kan minska konsekvenserna av en omfattande smittspridning av en samhällsfarlig sjukdom och att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter i samband med sådana åtgärder” förefaller begränsat i förhållande till den föreslagna utvidgningen av definitionen av samhällsfarliga sjukdomar i utredningens förslag till smittskyddslag. Detta på så sätt att det inte entydigt framgår att lagen syftar till att begränsa *risken* för smittspridning såväl som faktisk smittspridning av samhällsfarliga sjukdomar.

Beslut om begränsningar i enskilda fall (avsnitt 9.14)

Utredningen föreslår att Länsstyrelsen ska få besluta om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder i enskilda fall. Inför ett sådant beslut ska Länsstyrelsen vid behov samråda med smittskyddsläkaren. Region Halland är av uppfattningen att det vid ett sådant samråd kan finnas en risk för att det underlag som efterfrågas av smittskyddsläkaren (där smittspridningen kartlagts och beskrivits) kan ha en sådan detaljeringsgrad att det inte kan uteslutas att Länsstyrelsen inte får ta del av uppgifter om enskild. Uppgifter om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden omfattas av sekretess i den medicinska verksamhet som smittskyddsläkaren bedriver jämlikt 25 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen. Utredningen har inte föreslagit några särskilda sekretessbrytande bestämmelser för att möjliggöra samråd med Länsstyrelsen som medför förmedling av denna typ av uppgift och har inte heller förskrivit någon uppgiftsskyldighet för smittskyddsläkaren när Länsstyrelsen begär samråd. Region Halland är av uppfattningen att det finns ett behov av att smittskyddsläkaren kan förmedla relativt detaljerade uppgifter om förekommande smittspridning innan beslut om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder i enskilda fall fattas av Länsstyrelsen och att denna förmedling bör möjliggöras genom sekretessbrytande bestämmelser. Regionen är av åsikten att den av utredningen föreslagna regleringen bör kompletteras med en sekretessbrytande bestämmelse eller en uppgiftsskyldighet för smittskyddsläkaren samt en bestämmelse om sekretess med omvänt skaderekvisit för denna typ av uppgift hos Länsstyrelsen. Regionen instämmer inte i utredningens slutsats i avsnitt 11.2 att de sekretessbestämmelser som återfinns i 21 kap. OSL som skulle kunna tillämpas av Länsstyrelsen skulle vara tillräckliga för att säkerställa ett gott integritetsskydd för enskild i fråga om uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga angelägenheter som kan komma att förmedlas av smittskyddet i samband med samråd med Länsstyrelsen.

Tillsyn och befogenheter (avsnitt 9.15)

Tillstyrker delar av utredningens förslag. Region Halland ifrågasätter huruvida den av utredningen föreslagna uppgiftsfördelningen till Länsstyrelsen är ändamålsenlig. Regionen är av uppfattningen att beslutsfattande och utövandet av tillsynsverksamhet inte bör utövas av Länsstyrelsen allena särskilt i fall när utövandet av tillsyn sker för att säkerställa efterlevnad över de beslut om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder som myndigheten själv beslutat om med stöd av 7 kap. 1 § i den föreslagna lagen om samhällsinriktade smittskyddsåtgärder. I dessa fall uppfattar Region Halland att ett opartiskt utövande av tillsyn kan vara svårförenligt med den beslutanderätt som utredningen föreslår att Länsstyrelsen tilldelas.

Barnrättsperspektivet

Författningsförslag, 3 kap. Allmänna utgångspunkter

Region Halland anser att 5 § åtgärder som inkluderar barn som berörs indirekt av förslaget saknas.

Skolåtgärder och skolstängningar (avsnitt 5.3.6)

Genomgången av det vetenskapliga stödet i utredningsbedömningen saknar koppling till aktuella artiklar i barnkonventionen.

Innebörden av hälsokontroll bör regleras (avsnitt 7.6.4)

Region Halland anser att utredningen saknar koppling till aktuella artiklar i barnkonventionen i sin genomgång av aktuell lagstiftning.

Skollagen och lagen om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid (avsnitt 9.4.1)

Region Halland anser att koppling till aktuella artiklar i barnkonventionen saknas. Vidare saknas en analys av den nya lagens konsekvenser för beslut om att tillfälligt stänga förskoleverksamhet, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet. Utredningen brister även i att klargöra vilka barn som ska erbjudas förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet vid en tillfällig stängning vid extraordinära händelser i fredstid.

Allmänna utgångspunkter som bör gälla för samhällsinriktade smittskyddsåtgärder (avsnitt 9.9)

Region Halland anser att förslaget saknar krav på att beakta barnets bästa i samhällsinriktade smittskyddsåtgärder som rör verksamheter, sammankomster och tillställningar som indirekt riktar sig till barn.

När föreskrifter och beslut som rör verksamheter riktade till barn meddelas ska barnets bästa beaktas (avsnitt 9.9)

Region Halland anser att krav på att beakta barnets bästa i åtgärder som berör barn indirekt saknas. Essentiella delar av principen om barnets bästa som tillvägagångssätt i beslutsprocesser såsom intresseavvägning baserad på tillgänglig kunskap, professionens erfarenheter och barnets inställning till åtgärden saknas. Vidare saknas tillämpning av barnets bästa i förhållande till konventionens grundartiklar och övriga artiklar som är relevanta för den aktuella åtgärden.

Framtida kunskap om covid-19-pandemins långsiktiga effekter behöver beaktas (avsnitt 9.23.9)

Region Halland anser att det saknas tillämpning av barnets bästa i åtgärder eller beslut som rör verksamheter, sammankomster eller tillställningar som direkt eller indirekt riktar sig till barn.

Kommunicera för att skapa god följsamhet till åtgärder som bidrar till minskad smittspridning (avsnitt 10.9.4)

Region Halland anser att det finns brister i tydliggörandet av att framtagandet av barnanpassad kommunikation och information ska baseras på erfarenheter och samlad kunskap från Covid-19. Särskilt, utifrån dessa erfarenheter, bör behovet av anpassad information för de allra minsta inom barnhälsovården tillgodoses.

Beredskap

Region Halland anser att det är viktigt att se över möjligheten att bedriva karantänverksamhet och behovet av att skriva avtal om platser för karantänverksamhet, samt logistiklösningar till och från dessa platser. Vidare behöver Folkhälsomyndighetens roll förtydligas när det gäller att förbereda Sveriges regioner och kommuner för framtida pandemier. Detta kan göras genom nationella övningar och utbildningar för att öka förmågan och beredskapen.

Region Halland anser att utredningen saknar resonemang kring beredskap för att säkerställa tillgång till annan typ av material och utrustning än den som rör provtagning. Vid en större pandemi finns det sannolikt risk för avbrott i försörjningskedjorna för annan medicinsk utrustning, såsom munskydd och visir under Covid-19-pandemin, men även läkemedel och medicinteknisk utrustning. En annan fråga som behöver belysas mer är hur tillgängliga resurser kan och bör prioriteras, exempelvis medicinska prioriteringar som ska hanteras vid risk för undanträngningseffekter. Frågan berörs i proposition Hälso- och sjukvårdens beredskap ((prop. 2024/25:167, [Hälso- och sjukvårdens beredskap - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/prop/2024/25/167/halso-och-sjukvardens-beredskap)), varför det kan vara värdefullt att korsreferera till det lagförslaget i detta delbetänkande och kommande slutbetänkande.

Kollektivtrafik

Region Halland anser att det bör finnas ett förtydligande gällande kollektivtrafik över landsgränser, med tanke på att Region Halland, genom Öresundståg, trafikerar till och från Danmark.

Under covid-19-pandemin tillhandahöll regeringen ekonomisk kompensation till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna för att täcka minskade biljettintäkter. Syftet med denna ersättning var att möjliggöra ett bibehållet trafikarbete i sådan omfattning att trängsel kunde undvikas. Region Halland anser att det är nödvändigt med tydliga finansieringsprinciper för att undvika skattehöjningar eller omprioriteringar av annan verksamhet vid finansiering av nya uppgifter som följer av nationella beslut under en pandemi.

Finansiering

Region Halland anser att finansieringen av de kostnadsökningar som förslagen i delbetänkandet bör ske genom en utökning av det generella statsbidraget för att säkerställa långsiktighet. Vidare anser Region Halland att det är viktigt att utveckla ett stödssystem där beslut om ekonomiskt stöd och andra åtgärder för att mildra de negativa ekonomiska konsekvenserna av smittskyddsåtgärder kan fattas snabbare och mer träffsäkert. Detta skulle vara önskvärt för både näringslivet, kollektivtrafiken samt kultur- och idrottssektorn.

Emma Pihl
Hälso- och sjukvårdsdirektör